

İKV DEĞERLENDİRME NOTU

KIBRIS'TA FEDERAL ÇÖZÜM İÇİN ÖNEMLİ
ŞANS:

*“ARKADAŞIM NİKO”, “ARKADAŞIM
MUSTAFA”*

Yeliz Şahin
İKV Uzmanı

İKTİSADİ KALKINMA VAKFI

KIBRIS'TA FEDERAL ÇÖZÜM İÇİN ÖNEMLİ ŞANS:

“ARKADAŞIM NİKO”, “ARKADAŞIM MUSTAFA”

7 aylık bir aranın ardından 15 Mayıs 2015 tarihinde Kıbrıs'ta yeniden başlayan son müzakere turu ile birlikte Ada'da çözümün yakın gelecekte mümkün olduğuna dair umutlar da güçlendi. Geçtiğimiz 2,5 aylık süre zarfında BM arabuluculuğundaki müzakere süreci kapsamında 7 kez bir araya gelen KKTC Cumhurbaşkanı Mustafa Akıncı ile GKRY Lideri Nikos Anastasiadis, 1968 yılından bu yana sayısız uluslararası, çok taraflı, doğrudan/dolaylı girişime konu olan Kıbrıs meselesinde seleflerine kıyasla büyük ilerleme kaydetmiş durumdadır¹. Öyle ki; bu süreçte yaşanan yoğun diplomasi trafiğinde yeni güven artırıcı önlemler uygulamaya konularak, Kıbrıs meselesinin kritik boyutlarının ele alınmaya başladığı “özlü müzakereler” aşamasına geçildi.

Genel Tespitler

- ✓ Türk tarafında ve Rum tarafında çözüm yanlısı iki liderin göreve gelmesi, Kıbrıs meselesinin çözümüne dair umutları artırdı.
- ✓ İki toplum arasındaki ilişkileri betimleyen güvensizlik duygusunun aşılmasında iki liderin uzlaşmacı bir tutum benimsemeleri ve birbirlerinden bahsederken “arkadaşım Niko” ve “arkadaşım Mustafa” ifadelerini kullanmaları sembolik öneme sahip.
- ✓ Akıncı ve Anastasiadis arasındaki sinerji ve yapıcı diyalog, AB'nin “Gordion düğümü” olarak nitelendirilen oldukça karmaşık ve çok boyutlu bir yapıya sahip Kıbrıs meselesinin çözümü için yeterli olmasa da iki toplum arasındaki güvenin yeniden tesis edilmesi için önem taşıyor.
- ✓ Mayıs 2015'te yeniden başlayan müzakereler kapsamında, liderler Kıbrıs meselesine ilişkin temel konularda iki tarafın pozisyonunu ortaya koyan AA belgesi üzerinden özlü müzakereler aşamasına geçti.
- ✓ Yeşil Hat'ın her iki tarafında yaşayan toplumların Ada'da çözüme dair umudunun gün geçtikçe azaldığı da göz önünde bulundurulduğunda, yeni müzakere turunun aynı kararlılıkla sürdürülmesi ve Ada'da kapsamlı çözümle taçlandırılması ise kritik önem taşıyor.
- ✓ Türkiye'nin AB üyelik müzakerelerinde müzakereye konu 33 fasıldan 14'ünün Kıbrıs meselesi ile ilişkili olarak askıya alındığı ve hiçbir faslın geçici olarak kapatılmadığı göz önünde bulundurulduğunda, Kıbrıs meselesinin çözülmesinin Türkiye ile AB arasında durma noktasına gelen katılım müzakereleri sürecinde bir katalizör görevi göreceği açık.

¹ Michele Kambas, “Cyprus talks reap first major progress in more than a decade”, *Reuters*, 28.05.2015, <http://uk.reuters.com/article/2015/05/28/uk-cyprus-leaders-idUKKBN00D1LG20150528>. Erişim tarihi: 28.07.2015.

Fark Yaratan Liderler Müzakere Masasında

BM arabuluculuğundaki mevcut müzakere turunun umut vaat etmesinin arka planında her iki taraftaki liderlerin yarattığı fark var. Bu müzakere turunda her iki tarafta gerekli siyasi irade mevcut ve müzakere masasının iki tarafında da Ada'da çözümü destekleyen iki lider oturuyor. Her iki lider de Kıbrıs meselesinin çözümü yönünde atılan en gerçekçi adım olan 2004 tarihli Annan Planı'na destek vermişti. Şubat 2013'te göreve gelen Rum Lider Anastasiadis gerek çözüm karşıtı koalisyon ortaklarının desteğini kaybetmemek istemesi, gerekse GKRY'nin bankacılık krizinin etkilerini bertaraf etmekle meşgul olması nedeniyle ilk etapta Kıbrıs görüşmelerinin geri planda kalmasına yol açmak ve müzakere sürecinde beklenen olumlu etkiyi ortaya koymamak ile eleştirilmişti. Buna rağmen, Rum lider, Annan Planı'na verdiği destek nedeniyle, seleflerine kıyasla daha ılımlı bir siyasetçi olarak tanınıyor.

Türk tarafında ise 26 Nisan 2015 tarihli seçimlerde çözüm odaklı bir siyaset izleyeceği mesajını vererek, muhafazakâr söylemi ile tanınan 3'üncü Cumhurbaşkanı Derviş Eroğlu'nu geride bırakan Mustafa Akıncı'nın Cumhurbaşkanı seçilmesi, müzakerelere yeni bir soluk getirdi. Kıbrıs Barış Harekâtı'ndan iki yıl sonra oldukça zorlu bir dönemde bölünmüş şehir Lefkoşa'nın Belediye Başkanlığı görevini 14 yıl boyunca yürüten Akıncı, o dönemde Rum mevkidaşıyla şehrin sorunlarının çözülmesi için yürüttüğü başarılı işbirliği projeleriyle adından söz ettirmişti.

67 yaşındaki Akıncı ve 68 yaşındaki Anastasiadis, aynı nesle mensup siyasetçiler. Akıncı'ya göre, Rum lider ile birlikte Kıbrıs meselesini çözemezlerse konu gelecek nesiller üzerinde daha büyük bir yük oluşturmaya devam edecek. İki lider arasındaki yakın ilişkilerinin ve birlikte çalışmakta yakaladıkları sinerjinin görüşmelere yansıdığı bir gerçek. İki toplum arasındaki ilişkileri betimleyen güvensizlik duygusunun aşılmasında iki liderin birbirlerinden bahsederken karşılıklı suçlayıcı bir dil yerine, uzlaşmacı bir tutum benimsemeleri ve "arkadaşım Niko" ve "arkadaşım Mustafa" ifadelerini kullanmaları sembolik önem taşıyor. Akıncı ve Anastasiadis'in Lefkoşa'nın Türk ve Rum tarafındaki çarşıları gezerken veya Rum tarafında bulunan Limassol'de birlikte tiyatro oyunu izlerken objektiflere yansımaları da, Kıbrıs görüşmelerinde yeni bir ivme yaratmak ve iki taraf arasındaki güven bunalımını aşmak üzere diplomasi

dışında farklı yolların denendiği şekilde yorumlanabilir. Liderler arasında yapıcı bir diyalog kurulması, tek başına oldukça karmaşık ve çok boyutlu bir yapıya sahip Kıbrıs meselesini çözmekte yeterli olmasa da şüphesiz her iki toplum için umut vaat ediyor.

Bunun yanında, önceki müzakere turlarında gözlemlenenin aksine liderler bu kez müzakere sürecini sahiplenmiş durumdadır. Müzakereleri, görevlendirilmiş müzakerecilerle bırakmak yerine Akıncı ve Anastasiadis, resmi olarak yedi kez bir araya geldi. Bunların yanında liderler resmi olmayan bazı etkinlikler için de buluşmaya devam ediyor.

Akıncı ve Anastasiadis, müzakere süreci kapsamındaki resmi görüşmelerde daha önce uygulanmayan bir yöntemi uyguluyor. Görüşmelerde, iki lider ilk olarak baş başa görüşüyor. Bunun ardından ve BMGS Özel Temsilcisi Espen Barth Eide'nin katılımıyla bir oturum daha düzenleniyor. Son olarak da tüm müzakere heyeti mensuplarının katılımıyla bir oturum düzenleniyor².

Son Müzakere Turunun Genel Seyri

Şubat 2014'te Anastasiadis ile dönemin KKTC Cumhurbaşkanı Dr. Derviş Eroğlu'nun üzerinde mutabakata vardığı Ortak Açıklama Metni ile yeniden başlayan son müzakere turu, Ekim 2014'te Rum tarafının hidrokarbon yataklarına ilişkin anlaşmazlığı öne sürerek müzakere masasını terk etmesiyle çıkmaza girmişti. Müzakereler, GKRY'nin öne sürdüğü endişelerin giderilmesinin ardından KKTC'deki Cumhurbaşkanlığı seçimleri sürecinin tamamlanmasını takiben 15 Mayıs 2015 tarihinde yeniden başladı. Akıncı ve Anastasiadis yeniden başlayan müzakere süreci kapsamında, BM Genel Sekreteri Espen Barth Eide'nin ev sahipliğinde 28 Mayıs, 17 Haziran, 29 Haziran, 10 Temmuz ve 27 Temmuz 2015 tarihlerinde görüşmeler gerçekleştirdi.

Şekil: Yeniden başlayan Kıbrıs müzakereleri kapsamında liderler arası görüşmeler

² "Müzakereler Adım Adım İlerliyor", *Haber Kıbrıs*, 30.06.2015, <http://haberkibris.com/muzakereler-adim-adim-ilerliyor-2015-06-30.html>. Erişim tarihi: 28.07.2015.

Akıncı ve Anastasiadis, BM arabuluculuğunda yürütülen müzakere süreci kapsamındaki ilk görüşmelerinde müzakerelerin yapısı ve sıklığı konularını ele aldılar. Müzakerelere yeniden başlandığı gün, KKTC Cumhurbaşkanı önemli bir adım atarak, Rumları için KKTC'ye girişlerde giriş belgesi alma zorunluluğunu kaldırdı.

İkinci kez 28 Mayıs 2015 tarihinde bir araya gelen Akıncı ve Anastasiadis, bir dizi güven artırıcı önlemin uygulanması üzerinde mutabakata vardı. Söz konusu güven artırıcı önlemler paketi; Gazimağusa kentindeki Derinya ve Lefke kentindeki Aplıç sınır kapıları başta olmak üzere yeni geçiş noktalarının açılması, elektrik şebekelerinin birleştirilmesi yönünde adımlar atılması, Ada'nın iki tarafında faaliyet gösteren GSM operatörlerinin karşılıklı dolaşımının sağlanması, aynı frekanslardan yayın yapan Türk ve Rum radyo ve televizyonları için ortak frekans düzenlemesi yapılması ve toplumsal cinsiyet eşitliği komitesi kurulmasını kapsıyor.

17 Haziran 2015 tarihinde gerçekleştirilen liderler görüşmesinde taraflar, müzakerelerde tarama sürecini tamamlayarak Kıbrıs meselesinin farklı boyutlarına ilişkin pozisyonlarını ortaya koyan belgeleri birbirleriyle paylaştı. KKTC Cumhurbaşkanı Akıncı'nın yaptığı açıklamaya göre, tarafların müzakere konularına ilişkin pozisyonlarını sunmalarıyla tarama süreci tamamlanmış oldu. Bu adım ile tarafların mutabık kaldığı ve mutabakat sağlayamadığı konuların netliğe kavuşturulması, al-ver sürecine zemin hazırlanması bakımından önem teşkil ediyor. Taraflar arasında uzlaşılan ve uzlaşılamayan hususları ortaya koyan Akıncı-Anastasiadis Belgesi'nin (AA Belgesi) olduğundan söz ediliyor. 100 sayfa civarında olduğu belirtilen AA Belgesi, "Kıbrıs müzakerelerinde Annan Planı'ndan sonraki en kapsamlı girişim" olarak nitelendiriliyor³.

Bunu takiben liderler, 29 Haziran 2015 tarihli görüşmelerinde (esas müzakereler olarak da bilinen) özlü müzakerelere geçerek, Kıbrıs meselesine ilişkin temel konu başlıklarında çözüme kavuşturulamayan hususları ele almaya başladı.

Özlü müzakereler altı temel konu başlığını kapsıyor:

- Güç paylaşımı ve yönetim (Kurulacak federal devletin yönetimine ve yetkilerine ilişkin konular);
- Toprak (Türk tarafının topraklarının bir kısmının Rum tarafına devrinin hangi esasa göre yapılacağı);
- Mülkiyet (Kıbrıslı Rumların mülklerine ilişkin anlaşmazlıkların çözümünün hangi esasa göre yapılacağı);
- Ekonomi (Müşterek ekonomi politikalarının belirlenmesi);
- AB Konuları (AB müktesebatının uygulanmadığı KKTC'nin AB standartlarına uyumunun sağlanması);

³ Kıbrıs müzakerelerinde "A.A." planı", *Dünya Bülteni*, 26.06.2015, <http://www.dunyabulteni.net/genel/333607/kibris-muzakerelerinde-aa-planı>. Erişim tarihi: 20.07.2015.

- Güvenlik ve Garantiler (Ada'daki Türk askerlerinin sayısına ve Türkiye, Yunanistan ve İngiltere'nin garantör devlet statüsüne ilişkin konular).

Özlu müzakerelerde amaç; Türk tarafı ve Rum tarafı arasında çözüme kavuşturulamayan konularda al-ver sürecine geçerek, pozisyonların birbirine yakınlaştırılması ve anlaşmanın sağlanması olarak tasvir edilebilir. Ortak Açıklama Metni'nde de yer alan "her konuda anlaşma sağlanmadığı sürece hiçbir konuda anlaşma sağlanmış sayılmaz" ilkesi özlu müzakereler için geçerliliğini koruyor. Eide tarafından yapılan açıklamalar⁴, gizlilik esasına göre yürütülen özlu müzakerelerin içeriğine ilişkin ayrıntılı bilgi vermese de, görüşmelerin yapıcı ve sonuç odaklı bir atmosferde yürütüldüğünü ve liderlerin müzakereye konu güç paylaşımı ve yönetim, mülkiyet, toprak, ekonomi ve AB konularını ele aldıklarını ve bu başlıklarda ilerleme sağlandığını teyit ediyor. KKTC Cumhurbaşkanı Akıncı'nın açıklamaları ise garantörlük ve toprak dağılımı konusu dışındaki konuların görüşüldüğünü, bu iki konunun ise müzakerelerin sonunda ele alınacağını doğruluyor⁵.

Liderlerin yoğun görüşme trafiğinin yanı sıra temel alanlardaki çalışma grupları düzenli şekilde toplanırken, her iki tarafın müzakere ekipleri Müzakereciler Özdl Nami ve Andreas Mavroyannis başkanlığında AA Belgesi'ndeki konuları ele almak üzere haftada üç kez bir araya geliyor.

Liderlerin 10 Temmuz 2015 tarihinde gerçekleştirdikleri görüşmede, Ada'da varılacak muhtemel çözümün AB'nin temelinde yer alan değer ve ilkeler ile uyumlu olması gerektiği mesajı öne çıktı. Ada'daki müzakere sürecinin BM arabuluculuğunda yürütülmesine rağmen, muhtemel çözümün AB boyutunun vurgulanması önem taşıyor.

Müzakerelerin yaz tatiline girmesinden önce gerçekleştirilen son görüşmede ise toprak ve mülkiyet konuları görüşüldü. Kıbrıs müzakerelerinde en kritik dosyalardan biri addedilen mülkiyet dosyasında liderler, mülk sahipleri ile mülklerin mevcut kullanıcıları için takas, iade ve tazminat gibi seçeneklerden uygun olanın değerlendirilmesi konusunda anlaştılar. Bunun yanında mülklere ilişkin anlaşmazlığın çözüme kavuşturulması için eşit sayıda Kıbrıslı Türk ve Kıbrıslı Rum üyeden oluşacak bir Mülkiyet Komisyonu oluşturulması da Akıncı ve Anastasiadis tarafından karara bağlandı. Bilindiği gibi mülkiyet konusu Türkiye'yi de yakından ilgilendiriyor. AIHM, Türkiye'yi Kıbrıslı Rumların açtığı çok sayıda davada Türkiye'yi rekor para cezalarına çarptırmıştı.

Görüşmeler aynı kararlılıkla sürdürülürse, Akıncı'nın da belirttiği üzere Kıbrıs'ta çözümün aylar içerisinde gerçekleşmesi mümkün olabilir. Liderlerin açıklamaları ışığında, Eylül 2015'e kadar görüşmelerde mesafe alınırsa garantör devletlerin katılımıyla BM Genel Kurulu'na paralel olarak garantiler konusunun ele alındığı bir

⁴ Eide'nin açıklamaları için bkz. http://www.uncyprustalks.org/nqcontent.cfm?a_id=2466

⁵ Ömer Bilge, "Adını koydular: Birleşik Kıbrıs Federasyonu", *Hürriyet*, 23.07.2015, <http://www.hurriyet.com.tr/dunya/29614266.asp>. Erişim tarihi: 26.07.2015.

uluslararası konferansın düzenlenmesi gündemde. 2016 ilkbaharında ise yeni çözüm planının Ada'nın iki tarafında eş zamanlı olarak düzenlenecek referandumlarda oylanması söz konusu.

AB Nezdinde Önemli Ziyaretler

Haziran ayı sonunda KKTC Cumhurbaşkanı Akıncı, AB kurumlarının temsilcileriyle temaslarda bulunmak üzere Brüksel'e üç günlük bir çalışma ziyareti gerçekleştirdi. Ada, Temmuz ayının sonunda iki üst düzey AB yetkilisini Avrupa Komisyonu Başkanı Jean-Claude Juncker ile AB Dışişleri ve Güvenlik Politikası Yüksek Temsilcisi Federica Mogherini'yi ağırladı. Ada'da çözüme yönelik hızlı trafiğin AB yetkililerini de heyecanlandırıldığını söylemek mümkün.

KKTC Cumhurbaşkanı Akıncı'nın Brüksel temasları, ne yazık ki AB Türkiye Delegasyonu eski Başkanı Marc Pierini'nin sözleriyle -terör tehdidi, Ukrayna'nın geleceği ve Yunanistan'ın Avro Alanı'nda kalıp kalmayacağına dair belirsizliğin sürdüğü bir ortamda gerçekleştiğinden olsa gerek- Avrupa kamuoyunun gündeminde hak ettiği yeri bulamadı⁶. Brüksel ziyareti, AB'nin yoğun gündeminin gölgesinde kalsa da, Akıncı'nın AB'deki muhatapları nezdinde Kıbrıs meselesinin çözümüne yönelik bağlılığının güçlü bir beyanı niteliğindedir.

Avrupa Komisyonu Başkanı Jean-Claude Juncker, AB Konseyi Başkanı Donald Tusk ve Avrupa Parlamentosu Başkanı Martin Schulz başta olmak üzere birçok yetkiliyle bir araya gelen Akıncı'nın Avrupalı muhataplarına aktardığı en önemli mesaj; muhtemel çözümü takiben AB'nin bir parçası haline gelecek olan Kıbrıs Türk toplumunun AB üyeliğine hazırlanması gerektiğiydi.

Bilindiği üzere, AB'nin Annan Planı ve GKRY'nin AB üyeliği süreçlerini iyi yönetememesi sonucu, Annan Planı'na "hayır" oyu veren Rum tarafı, 1 Mayıs 2004 tarihinde Ada'nın tamamını temsilen tek yanlı olarak AB üyesi olmuştu. Avrupa Komisyonu, Annan Planı'na "evet" diyen Türk tarafının tabi olduğu izolasyonları sona erdirmeye yönelik verdiği taahhütleri ise Rum tarafının tek yanlı vetosu nedeniyle halen yerine getirebilmiş değil. Hâlihazırda, AB müktesebatının KKTC'de uygulanması askıya alınmış durumda bulunuyor. Muhtemel çözümün hemen sonrasında AB yasa ve kurallarına tabi olacak Türk tarafına AB müktesebatının uygulanması için teknik destek verilmesi ise bu nedenle büyük önem taşıyor.

Akıncı'nın verdiği diğer mesaj ise Ada'da varılacak muhtemel çözümün geçerliliğinin AB Adalet Divanı tarafından sorgulanmasının önüne geçilmesi için AB birincil hukuku

⁶ Marc Pierini, "Mustafa Akıncı in Brussels", *Hurriyet Daily News*, 06.07.2015, <http://www.hurriyetdailynews.com/mustafa-akinci-in-brussels.aspx?pageID=449&nID=85003&NewsCatID=396>. Erişim tarihi: 26.07.2015.

olarak kabul edilmesi gerektiğiydi. Türkiye'nin ve Türk tarafının üzerinde önemle durduğu noktalardan birini teşkil eden bu konuya GKRY'nin karşı olduğu biliniyor.

Temmuz ayının ikinci yarısında Ada'nın iki önemli konuğu vardı. İlk olarak, Avrupa Komisyonu Başkanı Jean-Claude Juncker 16-17 Temmuz 2015 tarihlerinde Kıbrıs'a gerçekleştirdiği ilk ziyarette Yeşil Hat'ın her iki tarafında temaslarda bulundu ve AB'nin yeniden birleşme müzakerelerine verdiği desteği teyit ederken, her iki lideri de gösterdikleri cesaret, uzak görüşlülük ve kararlılıktan dolayı kutladı. Juncker'in önümüzdeki yıl birleşmiş bir Kıbrıs'ı ziyaret etmek istediği yönündeki sözleri ise umut vericiydi⁷. Juncker, ziyareti sırasında AB konularında taraflara danışmanlık yapmak ve varılacak çözümün AB hukuku ile AB değerlerinde uygunluğunu teyit etmek üzere Pieter Van Nuffel'i BM Kıbrıs İyi Niyet Misyonu Nezdindeki Kişisel Temsilcisi olarak atadığını duyurdu.

Juncker'in ardından 24 Temmuz 2015 tarihinde Ada'yı ziyaret eden AB Dışişleri ve Güvenlik Politikası Yüksek Temsilcisi Federica Mogherini, Akıncı ile gerçekleştirdiği görüşmede AB'nin Kıbrıs müzakerelerine desteğinin artarak devam edeceğini teyit etti.

Türkiye'nin Katılım Müzakereleri için "Anahtar" Kıbrıs

Kıbrıs meselesi, AB'nin Annan Planı'nın onay sürecini ve GKRY'nin üyelik sürecini doğru şekilde yönetememesi nedeniyle Türkiye'nin AB ile yürüttüğü katılım müzakerelerinde büyük bir engel teşkil ediyor. Ekim ayında 10'uncu yılını geride bırakmaya hazırlandığımız katılım müzakereleri sürecinin istenilen hızda ilerleyememesinin altında yatan en önemli nedenler arasında müzakere fasıllarının tamamının geçici olarak kapatılmasının ve müzakereye konu 35 fasıldan 14'ünün Kıbrıs meselesiyle bağlantılı olarak AB Konseyi tarafından veya GKRY tarafından tek yanlı olarak bloke edilmiş olması yatıyor.

Bilindiği üzere, AB'nin koşulluluk politikasını asimetrik şekilde uygulaması nedeniyle Annan Planı'na ilişkin gerçekleştirilecek referandumun sonucundan bağımsız bir şekilde Birliğe üyeliği garantileyen GKRY, Annan Planı'na "hayır" demesine karşılık, 1 Mayıs 2004 tarihinde Ada'nın "tek resmi temsilcisi" sıfatıyla Birliğe katıldı. Üyelikten itibaren GKRY'nin AB'deki konumunu, Türkiye'ye Kıbrıs meselesi ile ilgili baskı uygulamak amacıyla kullandığını ve bu alandaki dış politika önceliklerini AB platformuna yansıtmada başarılı olduğunu söyleyebiliriz.

Türkiye ile AET/AB arasında ortaklık tesis eden Ankara Anlaşması'nın 2004 tarihinde AB'ye katılan ülkelere genişletilmesi sürecinde Türkiye'nin Anlaşma'yı GKRY'ye genişleten Ek Protokol'ü imzalamasına paralel olarak, bunun GKRY'yi tanıdığı anlamına gelmediğini beyan eden deklarasyonu yayımlaması ve Türkiye'nin itirazlarını ulaştırma

⁷ "President Juncker in Cyprus: The past should not be in the way of re-unification", Avrupa Komisyonu, 17.07.2015, http://ec.europa.eu/news/2015/07/20150716_en.htm. Erişim Tarihi: 23.07.2015.

araçlarına ve malların serbest dolaşımına getirilen bir kısıtlama olarak yorumlayan AB'nin karşı deklarasyonu ile Aralık 2006'da AB Konseyi tarafından Gümrük Birliği ile ilişkili 8 fasılda⁸ müzakereler askıya alınmakla kalmayıp, tüm fasılların geçici olarak kapatılması da engellendi.

Buna ek olarak, GKRY 2009 yılında yayımladığı deklarasyon ile 6 fasılda müzakereleri tek yanlı olarak askıya aldığını duyurdu⁹. Söz konusu fasıllar arasında, Türkiye'nin en fazla eleştirildiği alanların başında gelen yargı, temel hak ve özgürlükler konularını kapsayan 23'üncü ve 24'üncü fasıllar ile Ukrayna Krizi gölgesinde enerji tedarikçilerini ve transit güzergâhlarını çeşitlendirme hedefi doğrultusunda çalışan AB'ye büyük katkı sağlayacak olan 15'inci faslın yer alması dikkat çekiyor. AB ile Türkiye arasındaki dış politika alanında koordinasyon ve işbirliğinin hayati öneme sahip olduğu mevcut durumda, bu konuyu kapsayan 31'inci fasıl da GKRY'nin tek yanlı blokajı nedeniyle müzakereye açılmıyor.

Bu açıdan bakıldığında, Kıbrıs meselesinin çözülmesinin Türkiye ile AB arasında durma noktasına gelen katılım müzakereleri sürecinde bir katalizör görevi göreceği açık. İki toplumlu, iki kesimli bir Birleşik Kıbrıs Federasyonu'nun¹⁰ AB içerisinde yer alması ile Türkiye'nin AB üyelik müzakerelerindeki blokajların da ortadan kalkması öngörülüyor. Bunun yanında, Türkiye karşıtı Avrupalı bazı siyasetçiler tarafından Türkiye'nin AB üyeliği aleyhinde kullanılmaya hazır bir mazeret görevi gören Kıbrıs meselesi de böylece ortadan kalkmış olacak.

Kıbrıs'ta Çözüm Fırsatı Kaçırılmamalı

Aynı kuşağın mensupları olduklarını ve yaşadıkları acıları gelecekteki nesillere aktarmamak için Kıbrıs meselesini çözmedeki kararlılıklarını her fırsatta vurgulayan iki liderin yakaladığı sinerji geleceğe dair umut veriyor. Ada'nın her iki tarafındaki toplumların farklı nedenlerle de olsa çözümsüzlükten bıkmış olmaları ve Ada'nın her iki tarafında da hayatı zorlaştıran ekonomik sorunlar, BM arabuluculuğundaki görüşmelerin son turunda bir sonuca varılmasını daha da elzem kılan etkenler olarak öne çıkıyor. Görüşmelerin aynı kararlılıkla sürdürülmesi ve uluslararası camia tarafından desteklenmesi halinde Kıbrıs'ta çözüm bu yıl mümkün.

Kıbrıs'ta taraflar arasında oluşan olumlu ortam değerlendirilemez ve Kıbrıs meselesinin çözümüne yönelik müzakereler bir kez daha çıkmaza girerse Kıbrıs'ta federal çözüm şansı daha da zayıflayacaktır. Bu senaryonun gerçekleşmesi, 1977 ve 1979 Doruk

⁸ AB Konseyi tarafından engellenen fasıllar; Malların Serbest Dolaşımı, İş Kurma ve Hizmet Sunumu Serbestisi, Mali Hizmetler, Tarım ve Kırsal Kalkınma, Balıkçılık, Ulaştırma Politikası, Gümrük Birliği ve Dış İlişkiler'dir.

⁹ GKRY tarafından bloke edilen fasıllar; İşçilerin Serbest Dolaşımı, Enerji, Yargı ve Temel Haklar, Adalet, Özgürlük ve Güvenlik, Eğitim ve Kültür ile Dış, Güvenlik ve Savunma Politikası'dır.

¹⁰ KKTC Cumhurbaşkanı Akıncı tarafından çözüm sonrası kurulacak federasyonun ismi olarak belirtilmiştir. Bkz, Ömer Bilge, "Adını koydular: Birleşik Kıbrıs Federasyonu", *Hürriyet*, 23.07.2015, <http://www.hurriyet.com.tr/dunya/29614266.asp>.

Anlaşmaları'ndan bu yana masada olan iki toplumlu federal çözümün rafa kalkmasına ve Ada'da kırk yılı aşkın süren fiili bölünmüşlüğün daimi hale gelmesine yol açabilir. Brüksel merkezli Uluslararası Kriz Grubu'nun raporunda¹¹ belirttiğine göre federal çatı altına birleşmek Ada'da kimsenin ilk tercihi değil. Rum tarafı üniter devlet fikrini desteklerken, bu görüş Türk tarafınca reddediliyor. Kıbrıs Türk kamuoyu iki devletli çözümü desteklerken, Ada'da bölünmeye Rum tarafı karşı çıkıyor. Durum böyle iken her iki taraf için de ikinci en iyi seçenek siyasi eşitliğe sahip iki kesimli, iki toplumlu federasyon formülü. Buna karşılık iki taraftaki kamuoylarında bunun hayata geçirilebileceğine dair beklentileri giderek zayıflıyor. Konuya ilişkin araştırmalar yürüten "Kıbrıs İnisyatifi 2015" isimli sivil toplum örgütünün bulgularına göre, 2004 yılında Annan Planı'na "evet" diyen buna karşılık uluslararası camiadan haksız şekilde tecrit edilmekte olan Kıbrıs Türk toplumunun yüzde 65'i çözümü destekliyor ve bunun çok önemli olduğunu düşündüğü, buna karşılık yüzde 70'lik bir kesim çözümün gerçekleşeceğine inanmadığı görülüyor¹². Bu nedenle mevcut müzakere turunda yakalanan ivmenin sürdürülmesi ve Avrupa'daki en eski dondurulmuş ihtilaflardan biri olan Kıbrıs meselesine bir çözüm bulunması hayati önem taşıyor.

¹¹ "Bölünmüş Kıbrıs: Kusursuz Olmayan Bir Gerçekle Yüzleşmek", *Kriz Grubu Avrupa Raporu*, No: 229, 14.03.2014.

¹² Nevin Sungur, Özgür Tekşen, "Çözumsuzlüğün Gölgesinde Seçimler" *Al Jazeera Türk Dergi*, Mart 2015, <http://dergi.aljazeera.com.tr/2015/03/01/cozumsuzlugun-golgesinde-secimler/>. Erişim tarihi: 28.07.2015.